

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Selvitys Erasmus+- ja Euroopan solidaarisuusjoukot - ohjelmista alueellisen tasa-arvon näkökulmasta

Sinikukka Pyykkönen, Owal Group Oy
22.9.2026

EUROOPAN UNIONI

Selvityksen tavoitteet ja toteutus

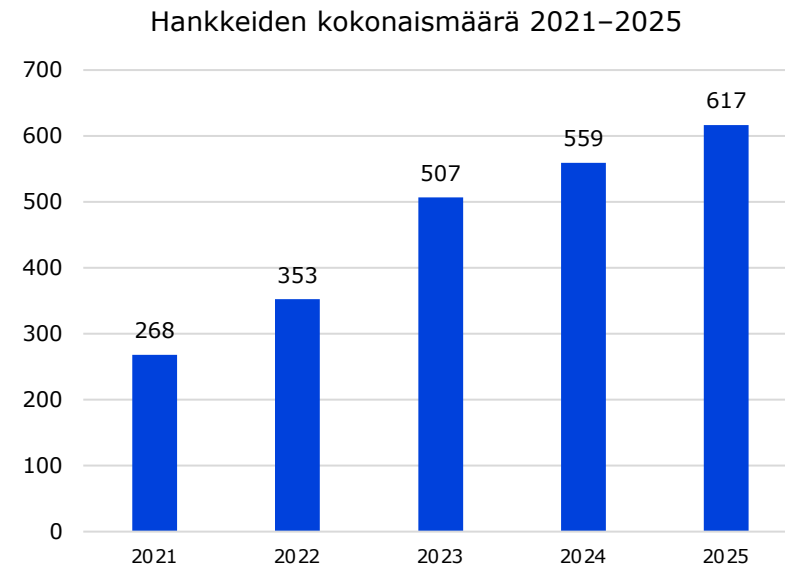
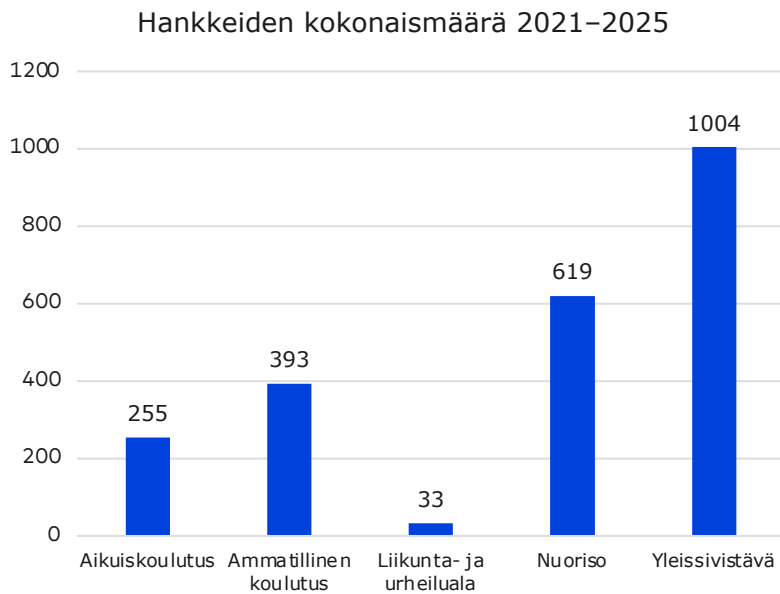
- Selvityksen tavoitteena oli tuottaa ajantasainen alueellinen tilannekuva EU:n koulutus-, nuoriso- ja urheilu-alojen ohjelmien (Erasmus+ ja Euroopan solidaarisuusjoukot, ESC) vaikuttavuudesta ja osallistumisen alueellisesta tasa-arvosta.
- Työn tuloksena syntyi
 - ajantasainen alueellinen tilannekuva Erasmus+ ja ESC -ohjelmien vaikuttavuudesta
 - konkreettinen indikaattorimekanismiluonnos OPH:n seurantaan ja
 - käytännön kehittämis ehdotuksia, jotka tukevat kansainvälisen toiminnan tasa-arvoa ja vaikuttavuutta tulevalla ohjelmakaudella

Keskeiset havainnot sektoreittain

Kokonaishankemäärä sektoreittain ja vuosittain

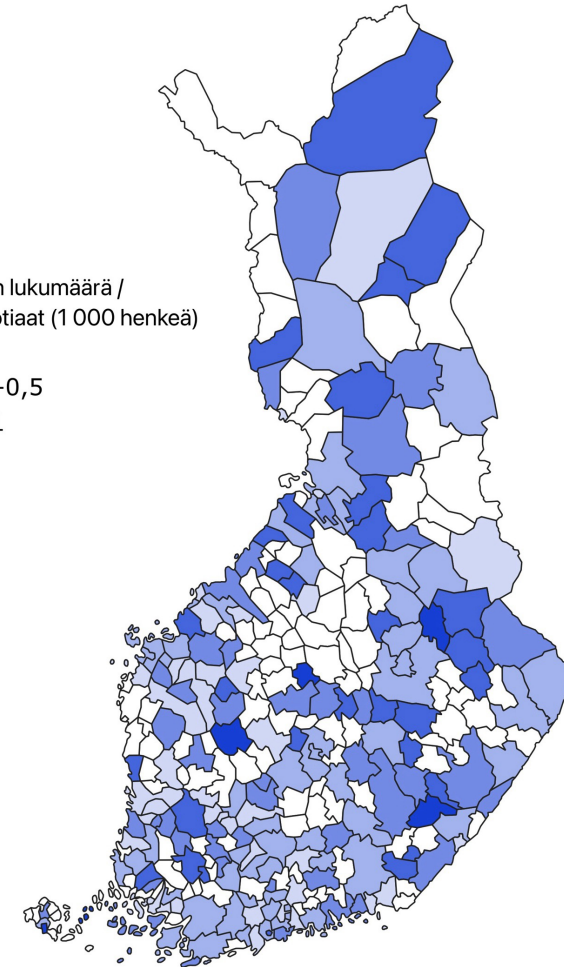
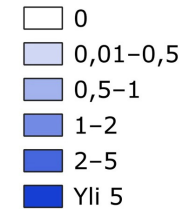
- Erasmus+ -hankkeet yhteensä 2 053 kappaletta
- ESC-hankkeet yhteensä 251 kappaletta

Ohjelmien toteutus

- Koulutus-, nuoriso- ja urheilualan kansainvälisen toiminnan EU-hankkeita on kirjattu yhteensä 176 kuntaan eli 57 prosenttiin Suomen kunnista. Aktiivisia kuntia on eri puolilla maata.
- Sektoritasoinen aktiivisuus vaihtelee laajasti ympäri Suomen ja niin yksittäisillä kuin useilla sektoreilla aktiivisia kuntia löytyy eri puolilta Suomea. Nuorisoalan ja ammatillisen koulutuksen tilastoissa toiminta kirjautuu edunsaajan kotipaikan mukaan, vaikka toiminta voi ulottua usean kunnan alueelle.
- Aktiiviset kunnat ovat tyypillisesti suurempia, väestöltään kasvavia ja niissä on korkeampi korkeakoulutusaste. Ei-aktiiviset kunnat ovat pääosin pieniä (alle 4 000 asukasta) maaseutumaisia kuntia.

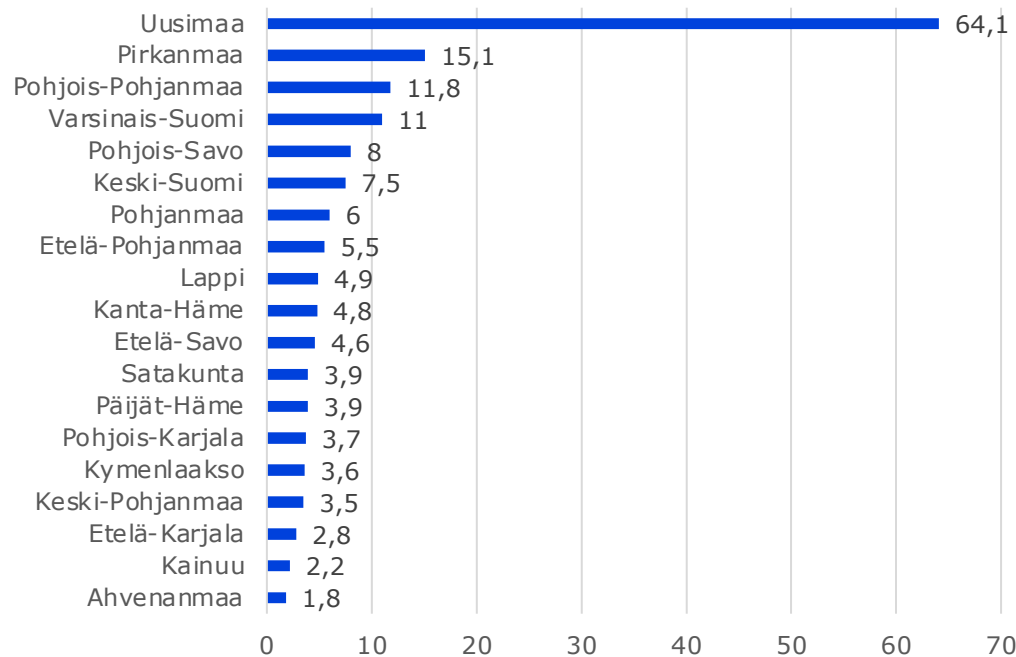
Hankkeiden lukumäärä /
alle 45-vuotiaat (1 000 henkeä)

Myönnetty rahoitus 2021–2025 maakunnittain

- Hankkeille on myönnetty vuosina 2021–2025 rahoitusta yhteensä noin 168,6 miljoonaa euroa. Myönnetyssä rahoituksessa on absoluuttisesti tarkasteltuna suuria eroja maakuntien välillä. Maakunnittain rahoitus on vaihdellut Ahvenanmaalle myönnetyn 1,8 miljoonan ja Uudellemaalle myönnetyn 64,1 miljoonan euron välillä.
- Osin alueiden välisiä eroja, erityisesti Uudellemaalle kohdentuneen rahoituksen suuruutta, selittää organisaatioiden sijainti ja nk. pääkonttoriharha.

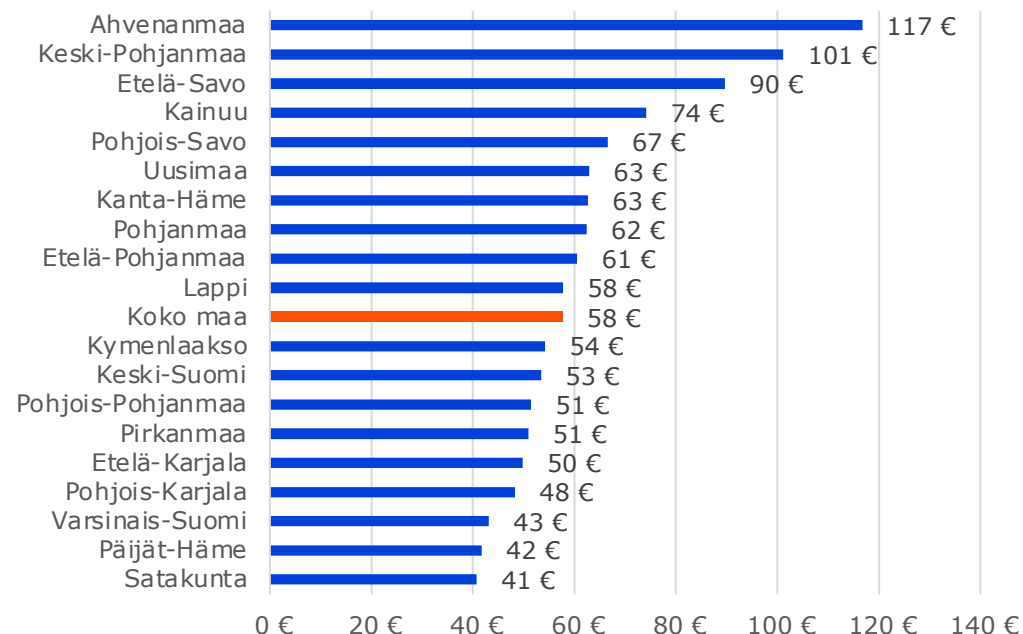
Myönnetty rahoitus 2021–2025 (miljoonaa euroa)

Myönnetty rahoitus 2021–2025 maakunnittain per asukas

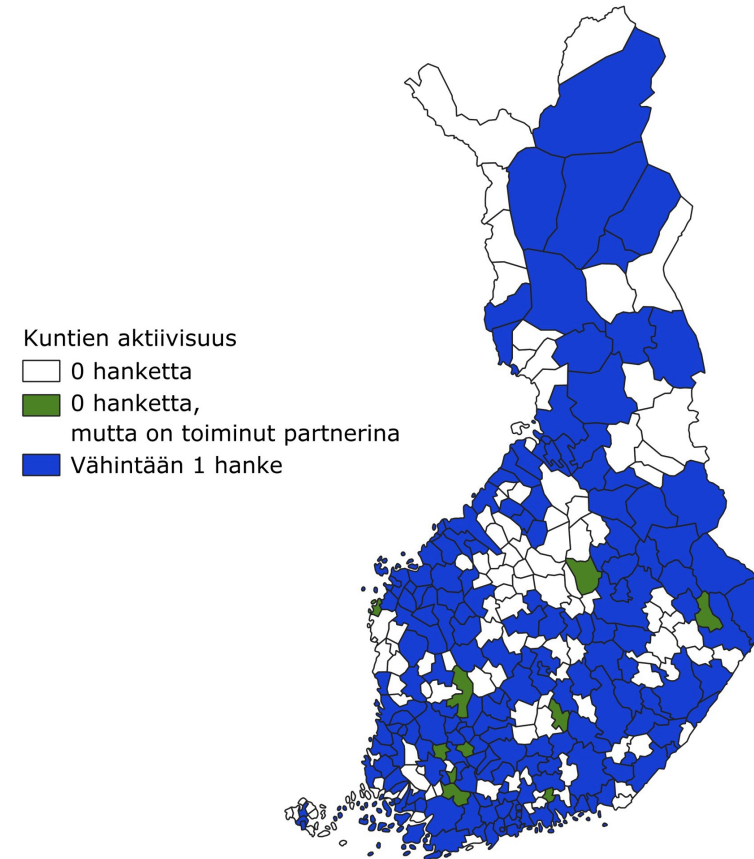
- Kun myönnettyä rahoitusta tarkastellaan suhteellisesti (€/asukas), useilla väestömäärältään pienemmillä alueilla (esim. Ahvenanmaa ja Keski-Pohjanmaa) on vahvaa aktiivisuutta ja menestystä. Väestöltään suuret Uusimaa ja Pirkanmaa taas ovat asukaskohtaisessa rahoituksessa keskikokoa.
- Kaiken kaikkiaan asukaskohtainen rahoitus on jakautunut melko tasaisesti alueiden välillä.

Myönnetty rahoitus 2021–2025 alle 45-vuotiasta asukasta kohden, €/asukas

Ei-aktiiviset alueet

- Yhteensä 132 kuntaa, joissa ei ole ollut omia hankkeita
 - Näistä 10 kuntaa on kuitenkin toiminut partnerina

Havainnot sektoreittain: aikuiskoulutus

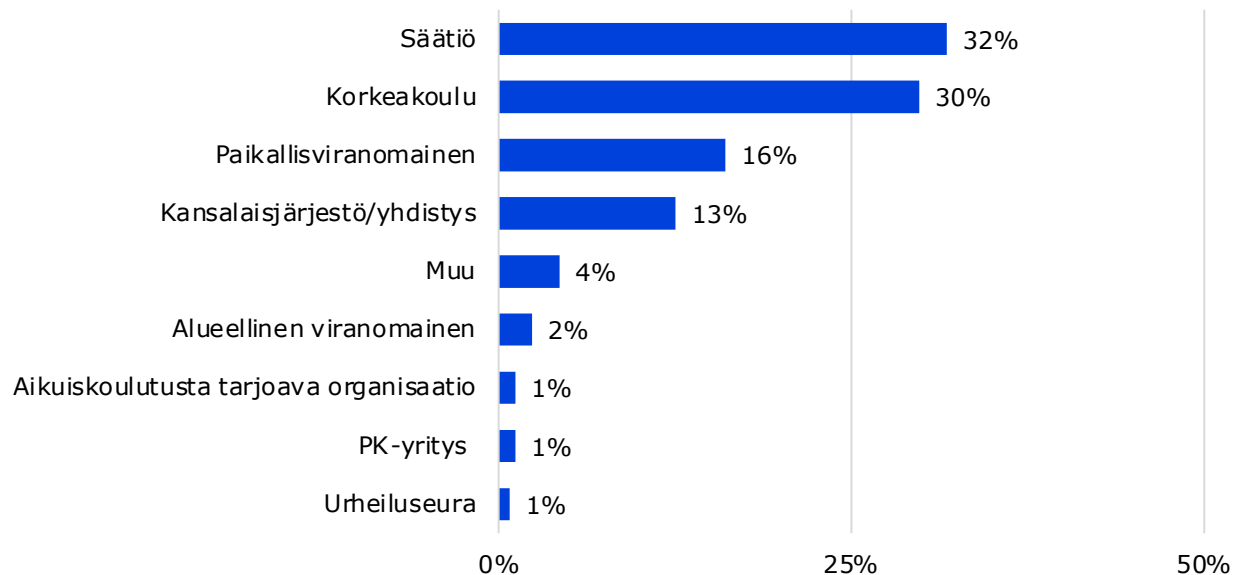

Keskeiset nostot

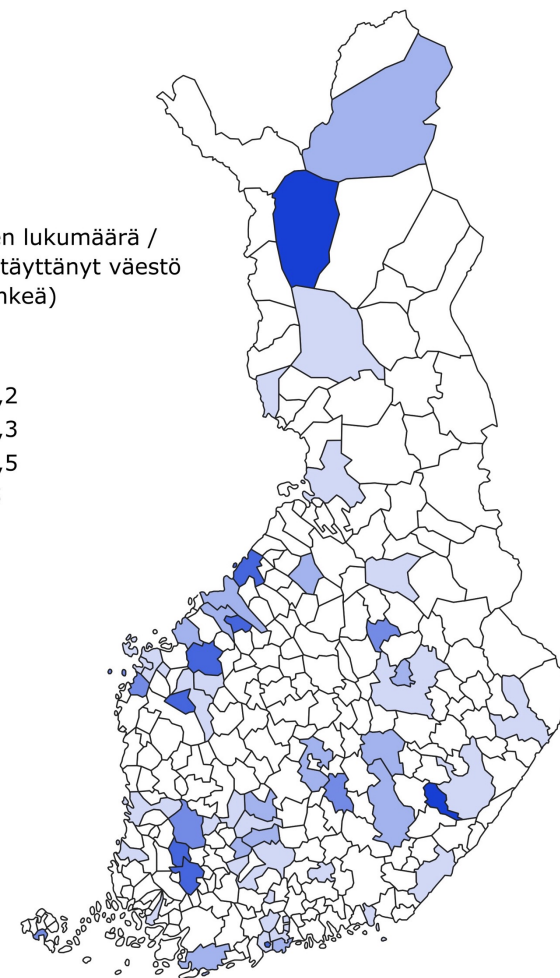
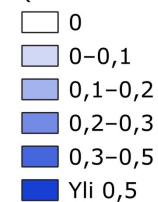
- Aikuiskoulutuksen sektorilla on toteutettu 255 hanketta 56 kunnassa. Hanketoteuttajissa korostuu kansanopistojen toimintaa rahoittavien säätiöiden ja korkeakoulujen (täydennyskoulutusta tarjoavat yksiköt) rooli.
- Kansainvälisten ohjelmien hyödyntämisessä on aikuiskoulutuskentällä merkittäviä alueellisia eroja, ja osallistuminen riippuu pitkälti organisaatioiden resursseista sekä paikallisesta aktiivisuudesta.
- Toiminta on keskittynyt erityisesti heikommassa asemassa olevien aikuisten ja maahanmuuttajien osallistamiseen. Merkittävimpänä hyötynä nähdään yksilöiden ammatillisen itsetunnon vahvistuminen ja organisaatioiden pedagoginen uudistuminen.

Hankkeiden toteuttajat ja lukumäärä suhteessa väestöön

Aikuiskoulutuksen hankkeiden toteuttajat (n=255)

Hankkeiden lukumäärä /
18 vuotta täyttänyt väestö
(1 000 henkeä)

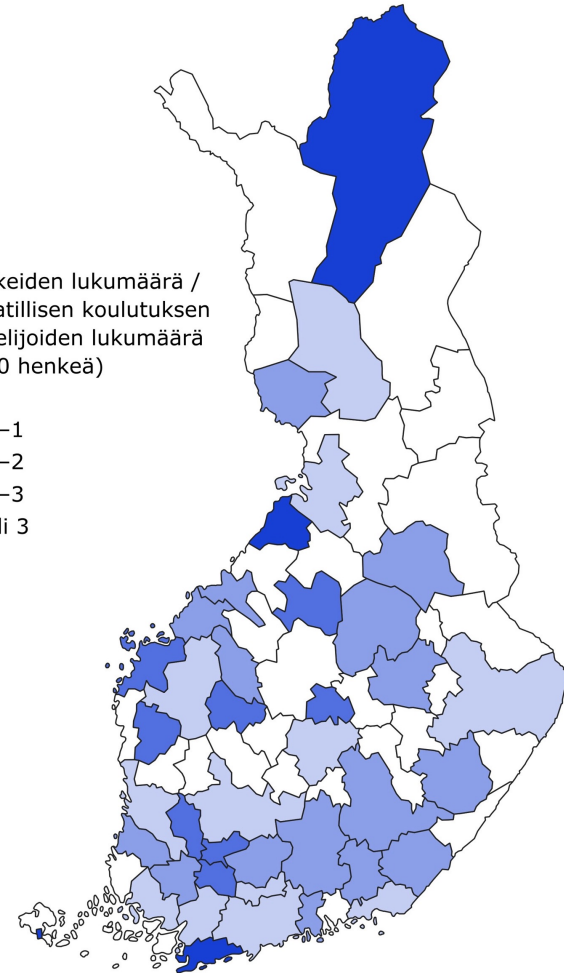
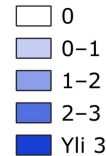
Havainnot sektoreittain: ammattillinen koulutus

Keskeiset nostot

- Ammatillisessa koulutuksessa on toteutettu 393 hanketta, joista 95 % on oppilaitosvetoisia. Hankkeita yhteensä 56 seutukunnassa.
- Kansainväliseen toimintaan osallistuminen koetaan ammatillisessa koulutuksessa yhdenvertaisuutta vahvistavana toimintana. Se tarjoaa opiskelijoille mahdollisuuksia, joihin heillä ei muuten välttämättä olisi pääsyä, kuten ulkomaanjaksoja, kansainvälisiä työympäristöjä ja uusia kokemuksia.

Hankkeiden lukumäärä /
ammatillisen koulutuksen
opiskelijoiden lukumäärä
(1 000 henkeä)

Keskeiset nostot

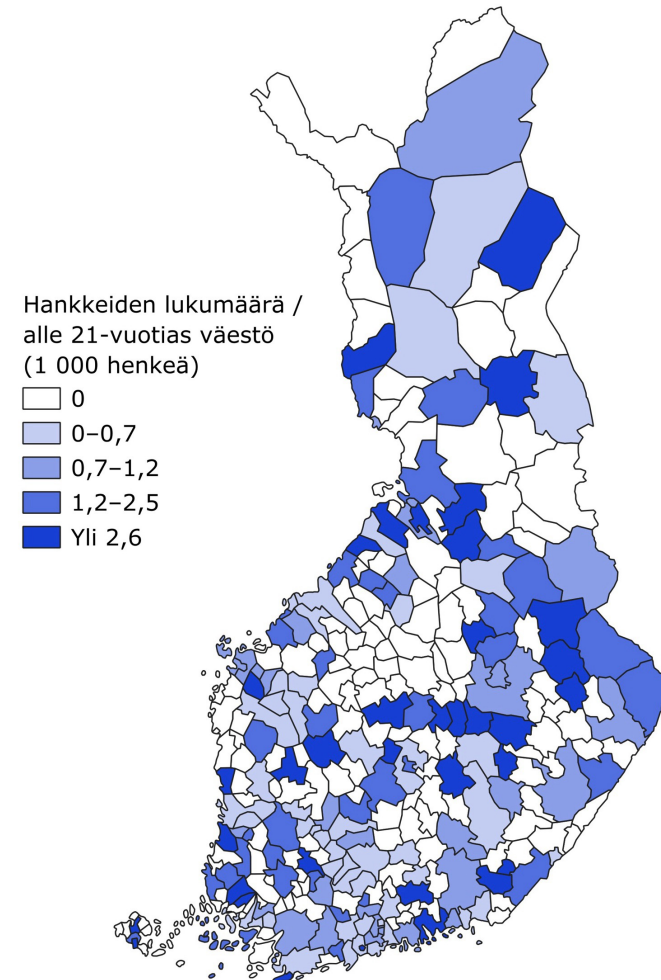
- Osallistuminen painottuu liikkuvuuksiin, mutta organisaatioiden välillä on suuria eroja toiminnan laajuudessa ja resursseissa. Osa toimii monipuolisesti useissa rahoitus- ja hankemuodoissa, kun taas pienemmillä toimijoilla kansainvälisyys voi olla aktiivista, mutta vahvasti henkilö- ja resurssiriippuvaista.
- Suurimmat haasteet liittyvät resursseihin, hallinnolliseen kuormitukseen ja alueelliseen tasa-arvoon. Byrokratia, kansallisen kehittämisrahoituksen väheneminen ja organisaatioiden erilaiset lähtökohdat haastavat osallistumista, vaikka kansainvälisyyden koetaan olevan strategisesti ja pedagogisesti tärkeää.
- Kansallinen verkostoituminen ja kansallisen toimiston tuki ovat ratkaisevia osallistumisen mahdollistajia. Kollegiaaliset verkostot, vertaistuki, neuvonta ja keskusteluyhteys auttavat erityisesti pieniä organisaatioita ja uusia kansainvälisyyskoordinaattoreita.

Havainnot sektoreittain: yleissivistävä koulutus

Keskeiset nostot

- Yleissivistävässä koulutuksessa on toteutettu sektoreista eniten hankkeita (1004 kpl, 150 kunnassa), ja toiminta on jakautunut peruskoulujen ja lukioden välillä. Toimintaan osallistuu peruskouluja, lukioita, varhaiskasvatuksen ja taiteen perusopetuksen organisaatioita ja muita yleissivistävän koulutuksen parissa toimivia tahoja.

Keskeiset nostot

- Akkreditointi on vakiinnuttanut kansainvälisen liikkuvuuden pysyväksi, säännölliseksi ja selkeäksi osaksi lukioden toimintaa. Kuntien kiristyvässä taloustilanteessa akkreditoinnin kautta saatavasta rahoituksesta on tullut koulujen ja lukioden kansainvälisen toiminnan kannalta entistä tärkeämpää.
- Kansainvälistyminen kehittää konkreettisesti opiskelijoiden taitoja, lisää kieliopintojen suosiota ja muuttaa asenneilmapiiriä avoimemmaksi. Kansainvälisessä toiminnassa voidaan edistää esimerkiksi lukion opetussuunnitelman laaja-alaisen osaamisen tavoitteita.

Keskeiset nostot

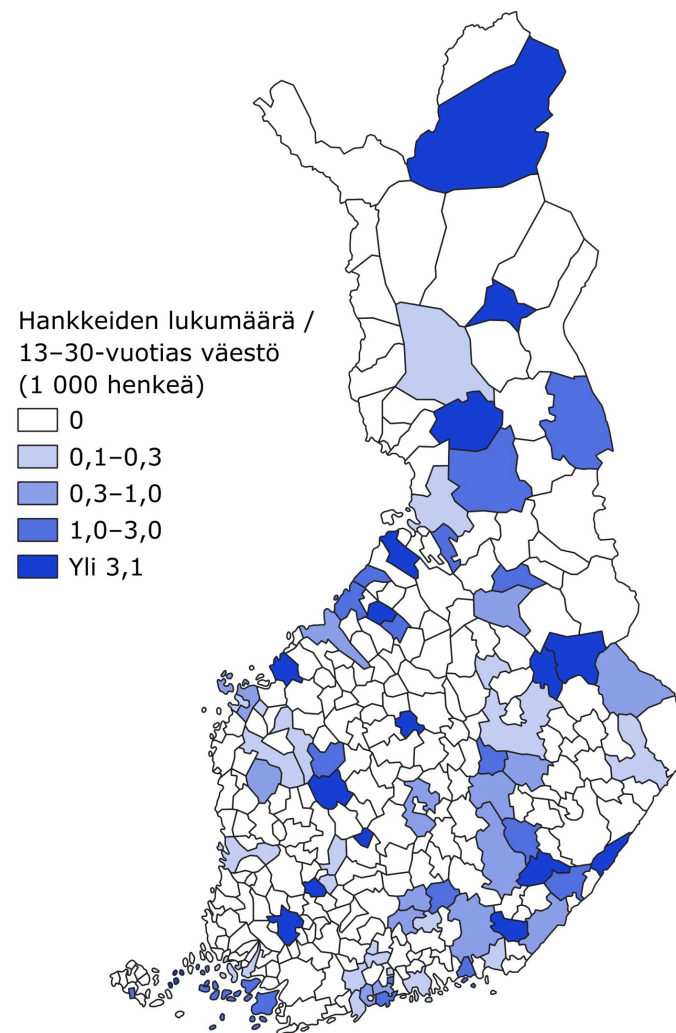
- Pienemmät ja syrjäisemmät lukiot ja peruskoulut hyötyvät elintärkeällä tavalla isompien koulutuskuntayhtymien tai konsortioiden tuesta kansainvälistymisessä.
- Syrjäisillä alueilla haasteena ovat erityisesti logistiikka sekä vihreän matkustamisen mahdollistaminen.
- Selvityksen tiedonkeruussa toteutettuihin haastatteluihin osallistui yleissivistävän koulutuksen osalta vain lukion edustajia. Näin ollen haastatteluja koskevassa aineistossa lukioden näkökulma painottuu jonkin verran. Yleissivistävän sektorin akkreditointi on kuitenkin merkityksellinen myös peruskouluille ja niiden osallistuminen on vahvistunut ohjelmakauden kuluessa, vaikka lukiot ovat edelleen suhteessa lukumääräänsä vahvasti edustettuja.

Havainnot sektoreittain: nuorisoala

Toteutetut hankkeet

- Sektorilla hankkeita yhteensä 619 kappaletta
 - Erasmus+ -hankkeita yhteensä 368 kappaletta
 - ESC-hankkeita yhteensä 251 kappaletta
- Hankkeita yhteensä 71 kunnassa.
 - Erasmus+ -hankkeita 65 kunnassa.
 - ESC-hankkeita 38 kunnassa
- Nuorisosektorilla (619 hanketta) järjestöjen rooli on merkittävä (53 %).

Keskeiset nostot

- Kansainvälisen toiminnan tunnistetaan nuorisotyön perustoimintaan verrattuna vaativan resursseja, mutta siihen panostamisella nähdään olevan merkitystä kunnan ja sen asukkaiden kansainvälistymiselle ja yhdenvertaisuus- ja tasa-arvokasvatukselle.
- Nuorisokeskukset toimivat kriittisinä alueellisina koordinoijina, jotka mahdollistavat pienten kuntien osallistumisen. Vaikka koordinaatiotapauksissa osa rahoituksesta menee koordinaattorille, koordinoinnin ulkoistaminen on silti kannattavampaa ja luo mahdollisuuden ylipäättään tarjota edellytyksiä kansainvälistyä.

Keskeiset nostot

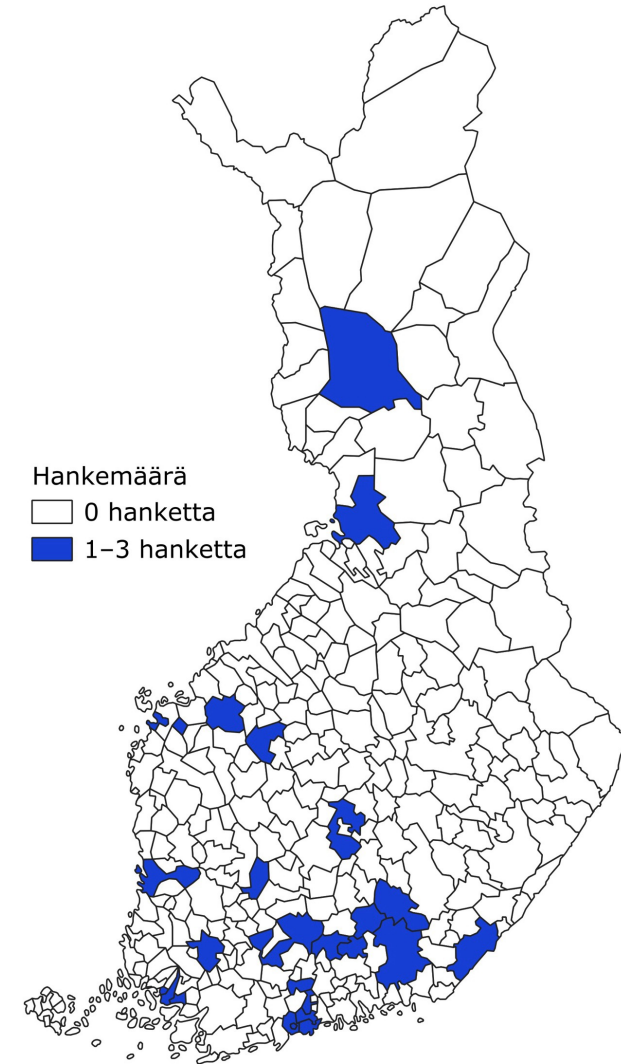
- Toimijoiden aktiivista osallistumista kansainväliseen toimintaan nuorisosektorilla selittävät yksittäisten ihmisten aktiivisuus ja uskallus ryhtyä uuteen, kuntajohdon luottamus ja alueellisesti nuorisokeskusten toiminta. Ei-aktiivisuutta taas selittävät esim. nuorisosektorin resurssien ja ajan puute.
- Konkreettisina hyötyinä mainitaan nuorten toimeliaisuuden lisääminen, erilaisten ihmisten kohtaamiset, lasten, nuorten ja näiden perheiden maailmankuvan avartuminen, englannin kielen oppiminen ja kannustin muuhun kansainvälistymiseen.
- Jatkossa tulisi vahvistaa hankkeiden toteuttajien verkottumista ja kansainvälisen toiminnan hyötyjen jalkauttamista ja niistä viestimistä kuntiin.

Havainnot sektoreittain: urheiluala

Keskeiset havainnot

- Urheilusektori on uusi toimija (33 hanketta vuosina 2023–2025, 24 kunnassa) sillä urheiluhenkilöstön liikkuvuus avautui vasta vuonna 2023.
- Urheiluseurojen aktiivisuus kansainvälisessä toiminnassa vaihtelee mm. seuran koon ja organisoitumisen perusteella. Resurssien niukkuus ja tiedon puute ovat suurimmat esteet kansainväliselle toiminnalle.
- Kansainvälisen toiminnan nähdään lisäävän seurojen osaamista, näkyvyyttä ja tuovan uusia kokemuksia.

Ohjelmien kokonaisuudesta

Koonti osallistumisen hyödyistä ja vaikutuksista

	Suorat hyödyt	Vaikutukset
Yksilö	• Osaamisen vahvistuminen • Ammatillinen kasvu • Maailmankuvan avartuminen	• Verkostot vahvuutena • Välilliset työllistymisvaikutukset
Organisaatio	• Laadun ja pedagogiikan parantuminen • Verkostoituminen • Uudet rahoitusmahdollisuudet	• Kansainvälisen toiminnan strateginen vakiintuminen • Houkuttelevuus ja imago
Alueet ja yhteiskunta	• Tasa-arvon ja osallisuuden edistäminen • Työelämäyhteistyön ja alueen elinkeinoelämän vahvistuminen • Uudet näkökulmat kansallisen kehittämisen tueksi	• Eurooppalaisen identiteetin vahvistuminen, asenneilmapiiri • Alueiden elinvoiman kasvaminen

Hyötyjen ja vaikutusten kokonaisuudesta

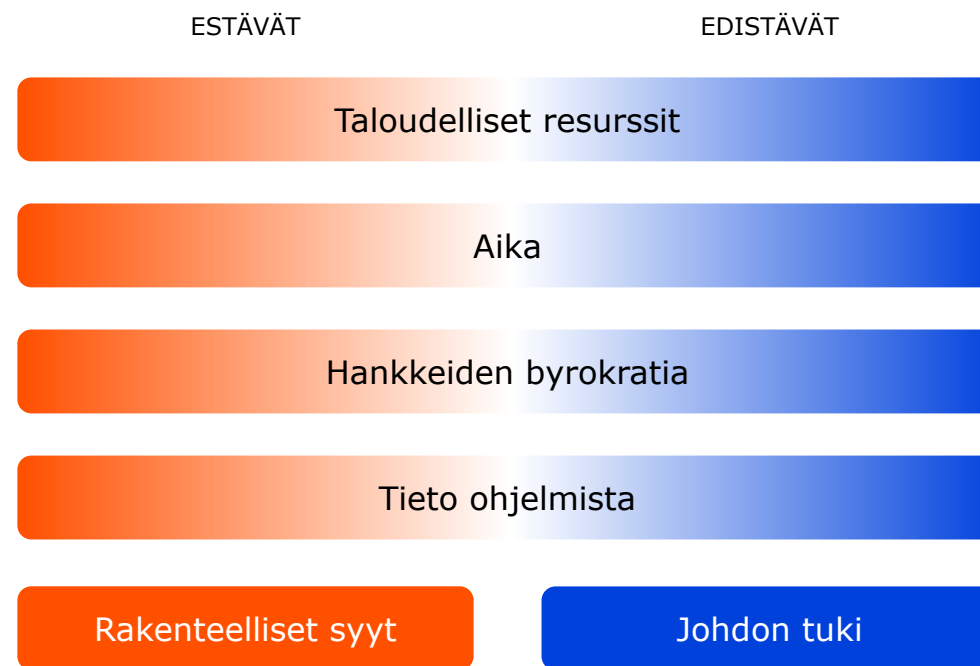
- Kansainvälisyys tuottaa hyötyjä kolmella tasolla: yksilöille (osaaminen), organisaatioille (toimintatavat) ja alueille (elinvoima ja asenteet).
- Ohjelmilla on merkitystä sekä kansainvälistymisen edellytyksiä luovana että muuta rahoitusta paikkaavana. Akkreditointi on tuonut toimintaan kaivattua jatkuvuutta ja strategista otetta. Erityisesti pienissä kunnissa kansainvälinen toiminta on usein tietoinen arvovalinta.
- Kansainvälisten verkostojen ja resurssien strateginen synerginen hyödyntäminen vahvistuu, kun kansainvälinen toiminta tulee systemaattiseksi osaksi perustoimintaa ja kytkeytyy alueen tarpeisiin.

Osallistumista edistävät ja estävät tekijät

- Johtaminen ja kansainvälisen toiminnan strateginen ankkurointi ovat keskeisiä toimintaan osallistumista edistäviä tekijöitä. Akkreditointi koetaan vahvaksi mahdollistajaksi, sillä se tukee suunnitelmallisuutta, vähentää hallinnollista kuormaa ja helpottaa resurssien kohdentamista.
- Verkostot ja vertaistuki ovat merkittäviä osallistumista vahvistavia tekijöitä. Verkostot eivät tue vain kumppanuuksia, vaan myös tiedon jakamista, oppimista, levittämistä ja uusien toimijoiden mukaan pääsyä.
- Osallistumista estäviä tekijöitä ovat mm. kansainvälisen toiminnan vakiintumattomat rakenteet, jolloin osallistuminen riippuu yksittäisten ihmisten innosta ja uskalluksesta. Lisäksi osa toimijoista kokee hallinnollisen taakan liian raskaaksi.
- Alueiden saavutettavuus ja osallisuuden kokemus vaihtelevat. Pienet, uudet tai kauempana kasvukeskuksista toimivat organisaatiot kokevat helpommin jäävänsä ulkopuolelle joko kumppanien (myös kansainvälisten) löytämisen, resurssien tai kilpailuasetelman vuoksi.

Estävät ja edistävät tekijät ei-aktiivisten alueiden näkökulmasta

- Toimijoiden näkemysten perusteella kansainväliseen toimintaan osallistumista estävät tekijät ovat samantyyppisiä niitä hakevilla ja ei-hakevilla tahoilla.
- Ei-aktiivisten toimijoiden näkökulmasta estävät ja edistävät tekijät ovat tyypillisesti toistensa kääntöpuolia (kuva).
- Vaikka kansainvälistymistä pidetään monissa organisaatioissa erittäin tärkeänä, byrokraattiset vaatimukset ja raportointivelvollisuudet estävät usein hankkeisiin osallistumisen.

Hyviä käytäntöjä hankkeiden toteutuksesta

- Hyvä esimerkki on kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden tuloksista viestiminen samanaikaisesti, mikä on auttanut hahmottamaan kansainvälisen toiminnan lisäarvon paikallisella tasolla.
- Tehokas tapa saada uusia kuntia ja organisaatioita mukaan on kokeneiden toimijoiden tarjoama vetoapu, jolloin isommat kaupungit, lukioverkostot tai alueelliset nuorisokeskukset (kuten Vasatokka, Villa Elba ja Marttinen) ottavat pienempiä toimijoita mukaan hankkeisiinsa.
- Ammatillisen koulutuksen puolella on todettu erittäin toimivaksi matalan kynnyksen taktiikaksi se, että aktiivinen taho soittaa suoraan ei-aktiivisten oppilaitosten rehtoreille ja tarjoaa valmista, helppoa hankekokonaisuutta.
- Nuorisotoimen kansainvälisissä hankkeissa on ensin tehty yhteistyötä kotimaisten toimijoiden kanssa, sitten ulkomaisten toimijoiden kanssa ja lopuksi laajemmassa kansainvälisen liikkuvuushankkeen toteutuksessa.

Havainnot indikaattorimekanismista

Yhdistelmä perusmittareita ja lisätiedonkeruuta

- Tämän selvityksen havaintojen pohjalta kehitetty indikaattorimekanismi on rakennettu pääasiassa nykyisen datan päälle (perusmittaristo; hakemus-, päätös- ja raportointiedot).
- Näiden lisäksi ehdotamme, että osana vuosittaista liikkuvuustilastojen taustadataa kerättäisiin tietoa hankkeita toteuttaneista valtakunnallisista ja alueellisista toimijoista. Nämä kuvaisivat kuntatasoa laajemmin alueellisten hankkeiden toteuttajajoukkoa ja sen monipuolisuutta sekä valtakunnallisten organisaatioiden toimintaa.

Ehdotus indikaattorimekanismiksi

- Ehdotettavat mittarit esitelty tarkemmin raportissa
 - Saavutettavuus (=Miltä alueilta ja millaisista organisaatioista hakemuksia tulee ja hankkeita toteutuu?)
 - Rahoitus (=Miten myönnetty rahoitus jakautuu?)
 - Osallistuminen ja hyöty (= Koettu hyöty ja vaikutukset)
- Tässä esitettävän indikaattorimekanismin tarkoitus on osoittaa, kehittykö ohjelmiin osallistumisen mahdollisuus, rahoituksen kohdentuminen ja toiminnan hyödyt alueellisesti tasapainoisempaan suuntaan.
- Indikaattorimekanismi toimii sekä alueellisen tasa-arvon seurannan että tasa-arvon vahvistamisen työkaluna.

Ehdotus indikaattorimekanismiksi

- Mikäli halutaan, mittareista voidaan muodostaa indeksi, joka pohjautuu yllä esitettyihin kolmeen mitattavaan ulottuvuuteen. Indeksia muodostettaessa tulee huomioida datan suhteuttaminen relevanttiin kohderyhmään sektoreittain ja toimijatyyppit (esim. koulutuskuntayhtymät). Indeksien ulottuvuudet voivat tällöin olla seuraavat:
 - Suhteellinen aktiivisuus (hakuaktiivisuus suhteessa väestöpohjaan)
 - Uusiutumisasaste (uusien toimijoiden osuus)
 - Rahoituksen kohdentuminen (myönnetty rahoitus suhteessa sektorikohtaiseen kohderyhmään)
 - Osallistumisen edellytykset (hyväksytyjen hankkeiden osuus haetuista hankkeista)
 - Vaikutusten ja vaikuttavuuden mallintaminen (laadullinen ulottuvuus, koettujen hyötyjen koonti)

Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

The background of the slide features abstract, flowing, wavy lines in vibrant green and blue. These lines sweep across the frame, creating a sense of movement and modernity. The green lines are more prominent, often appearing as thick, curved bands, while the blue lines provide a contrasting, complementary flow.

Johtopäätökset: rahoitus

- Hankkeille on myönnetty vuosina 2021–2025 rahoitusta yhteensä noin 168,6 miljoonaa euroa. Myönnetyssä rahoituksessa on suuria eroja maakuntien välillä absoluuttisesti tarkasteltuna. Rahoituksen kokonaismäärät seuraavat alueiden väestöpohjaa ja Uudenmaan kokonaisrahoituksesta osa selittyy siellä sijaitsevilla valtakunnallisilla toimijoilla ja laajalla väestöpohjalla.
- Kun myönnettyä rahoitusta tarkastellaan suhteellisesti (€/asukas), useilla väestömäärältään pienemmillä alueilla (esim. Ahvenanmaa ja Keski-Pohjanmaa) on poikkeuksellisen vahvaa aktiivisuutta ja menestystä. Kaiken kaikkiaan asukaskohtainen rahoitus on jakautunut melko tasaisesti alueiden välillä.

Johtopäätökset: edistävät tekijät

- Koulutus-, nuoriso- ja urheilualan kansainvälistä toimintaa edistävät sekä strategiset että operatiiviset tekijät. Kansainvälisyys edistyy parhaiten, kun se on kirjattu organisaation arvoihin, strategiaan, opetussuunnitelmiin tai kunnan kansainvälisyysohjelmaan.
- Erasmus+-akkreditointi on keskeinen edistävä rakenne, sillä se tuo toimintaan pitkäjänteisyyttä, ennakoitavuutta ja jatkuvuutta vähentäen samalla hallinnollista kuormaa. Myönteinen ja kehittämisorientoitunut johtamistyyli sekä johdon ymmärrys kansainvälisen toiminnan arvosta ovat ratkaisevia. Valmiit kotimaiset vertaisverkostot, alueelliset tukitoimijat ja luottamukseen perustuvat kansainväliset kumppanuudet helpottavat toiminnan käynnistämistä ja jatkumista.

Johtopäätökset: estävät tekijät

- Erityisesti pienissä kunnissa työntekijöiden moninaiset vastuualueet ja perusrahoituksen leikkaukset rajoittavat osallistumista. Ohjelmien byrokratia, monimutkaiset raportointijärjestelmät ja raskaat hakemusprosessit koetaan kynnykseksi erityisesti pienille toimijoille. Lisäksi pitkät etäisyydet, matkustamiseen kuluva aika ja se, ettei matkakulutuki aina vastaa todellisia kustannuksia erityisesti Itä- ja Pohjois-Suomesta, vaikeuttavat osallistumista tai lisäävät kustannuksia.
- Vajaa neljännes (23 %, 30 kuntaa) niistä kunnista, jotka eivät ole toteuttaneet hankkeita, on hakenut rahoitusta, mutta ei ole saanut sitä. Osallistumista estävänä tekijänä mainittiin toistuvasti kuntaorganisaation resurssien pienuus tai innostuneiden vetäjien puute.

Johtopäätökset: hyödyt

- Kansainvälisen toiminnan hyötyjä syntyy yksilöiden, organisaatioiden ja alueiden tasolla.
 - Yksilötasolla se vahvistaa nuorten ja henkilöstön ammatillista itsetuntoa, kielitaitoa, työelämätaitoja ja eurooppalaista identiteettiä.
 - Organisaatiot saavat hyötyjä pedagogisen uudistumisen, toimintatapojen kehittymisen ja verkostoihin pääsyn kautta.
 - Kansainvälinen toiminta lisää alueellista elinvoimaa, houkuttelevuutta ja edistää tasa-arvo- sekä osallisuuskasvatusta paikallisesti.

Johtopäätökset: synergia ja jalkautus

- Kansallisen ja kansainvälisen kehittämistoiminnan synergiaa syntyy, kun kansainvälinen toiminta kytketään suoraan alueen tarpeisiin ja organisaation perustehtävään, kuten osaamisvajeisiin vastaamiseen.
- EU-ohjelmien rahoitus toimii kansainväliseen toimintaan osallistumisen mahdollistajana. Jatkossa kunta- ja julkisen talouden kiristyessä osa kunnista saattaa suunnata katseensa yhä enemmän eurooppalaisiin rahoitusvälineisiin.
 - Olennaista on levittää ulkomailta haetut opit ja menetelmät koko organisaatioon pelkän hankeryhmän sijaan.
 - Kansallisten ja kansainvälisten hankkeiden tuloksista viestiminen samanaikaisesti auttaa hahmottamaan kansainvälisen toiminnan tuoman lisäarvon paikallisesti.

Johtopäätökset: indikaattorimekanismi

- Ehdotettu indikaattorimekanismi toimii mittaamisen ja seurannan lisäksi myös tasapainottamisen työkaluna.
 - Sen tavoitteena on vähentää niin ei-aktiivisia alueita (= ei toteutettuja hankkeita) kuin tukea uusia hakijoita.
 - Mittaristoa käyttämällä ja seurannalla voidaan tunnistaa alueet, jotka jäävät toistuvasti alle kansallisen keskiarvon (esim. alle 75 % keskiarvosta), ja kohdentaa viestintää ja koordinoitua näille alueille ja toimijoille.

Johtopäätökset: alueellinen tasa-arvo

- Selvityksessä on tarkasteltu alueellista tasa-arvoa sen eri ulottuvuuksien kautta. Alueellinen tasa-arvo ei toteudu pelkästään sillä, että hakumahdollisuus on muodollisesti avoin kaikille.
 - Todelliset osallistumismahdollisuudet riippuvat siitä, onko organisaatiolla riittävästi osaamista, työaikaa, johdon tukea, kumppaneita, saavutettavuutta ja alueellisia tukirakenteita. Analyysin perusteella eri alueilla on mahdollisuus saada tietoa ja tukea hakemiseen.
- Sen sijaan hakuaktiivisuuden tasa-arvo ei toteudu täysimääräisesti. Hankkeita on haettu ja toteutettu eri puolilla Suomea, mutta ei kaikissa kunnissa. On huomioitava, että hakuaktiivisuutta tarkastellaan tilastoaineistolla hakijaorganisaation ja tämän kotipaikan tarkkuudella. Tilastoaineistosta ei käy ilmi hankkeen toteutusalueen laajuus.

Johtopäätökset: ei-aktiiviset alueet

- Kansainvälisen toiminnan “ei-aktiiviset alueet” eivät välttämättä kerro kiinnostuksen puutteesta, vaan siitä, ettei toimijoilla ole ollut realistisia edellytyksiä päästä alkuun. Laadullisen aineiston perusteella tunnistetaan kuitenkin, että kansainvälisen toiminnan hyödyt ovat ulottuneet myös sellaisille alueille, toimijoille ja kohderyhmille, jotka eivät ole itse hakenneet hanketta tai joiden hakukapasiteetti on heikompi.
- Alueellinen tasa-arvon ei tulisi katsoa tarkoittavan hankkeiden tai rahoituksen *tasaista jakautumista* kaikkiin kuntiin, vaan erilaisten alueiden realistisia *mahdollisuuksia* päästä mukaan toimintaan omista lähtökohdistaan. Osa alueellisista eroista selittyy hyväksyttävästi toimijarakenteella, väestöpohjalla ja koulutuksen järjestämisen tavoilla. Ongelmallisia ovat sen sijaan erot, jotka johtuvat tiedon, työajan, osaamisen, kumppanien tai hallinnollisen tuen puutteesta. Kehittämistoimien tulisi kohdistua erityisesti näihin korjattavissa oleviin esteisiin.

Johtopäätökset: tuen kohdentaminen

- Jatkossa voisi olla kiinnostavaa tarkastella, mitkä kaikki toimijat alueella voisivat hakea rahoitusta. Kiinnostavaa on, ovatko toimet relevantteja kullekin alueelle tai pitäisikö niitä kohdentaa eri tavalla eri alueille, ja missä määrin sallitaan alueellista eriytymistä tai resurssien kokoamista, vaikka se heikentäisi yksilötason mahdollisuuksien tasa-arvoa (=yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua).

Kehittämisehdotusten tarkoituksesta

- Yhtenä selvityksen tavoitteena oli tunnistaa toimintatapoja tai kehittämiskohteita kansainvälisen toiminnan alueellisen osallistumisen edistämiseksi Erasmus+ -kaudella 2028–2034 ja osana osaamisunionialoitteen toimeenpanoa.
- Selvityksessä kuultujen toimijoiden mukaan kyse on niin rakenteellisten edellytysten parantamisesta kuin kulttuurisista tekijöistä ja kansainvälisen toiminnan strategisemmasta ja systemaattisemmasta kytköksestä muuhun kehittämistoimintaan.
- Alueellisen tasa-arvon näkökulmasta huomio on siirrettävä muodollisesta hakumahdollisuudesta todellisiin osallistumisedellytyksiin, eli siihen, osaavatko erilaiset toimijat hakea rahoitusta ja onko organisaatioissa vaadittavat tukirakenteet kansainväliseen toimintaan osallistumiseen.

Suositus 1. Kuntapäätäjille tulisi viestiä ohjelmien hyödyistä ja kuntien ja kuntayhtymien sektoriasiantuntijoille ohjelmien osallistumismahdollisuuksista.

- Kansainvälisen toiminnan esteenä on usein resurssien puute, muiden töiden aikapaine sekä se, ettei kunnan tai organisaation johto ymmärrä kansainvälistymisen arvoa. Kansallisesti kansainvälisen toiminnan laajentamista tukisi kuntapäätäjille suunnattu materiaalipaketti kansainvälisen toiminnan hyödyistä. Näiden avulla työntekijöiden olisi helpompaa vakuuttaa johto toiminnan hyödyistä ja saada tarvittava lupa ja resurssit.
- Viestintää kansainvälisistä mahdollisuuksista tulisi parantaa, jotta yhä useampi kuntien tai kuntayhtymien sektoriasiantuntija, vapaaehtoisvoimin toimiva järjestö tai yhdistys voisi saada tietoa rahoitusmahdollisuuksista ja hankkeista. Viestintää kannattaa tehdä yhdessä ohjelma- tai rahastokohtaisten sidosryhmien kanssa.

Suositus 2. Osallistujien ja ei-osallistujien kokemustietoa tulisi seurata nykyistä systemaattisemmin.

- Tässä selvityksessä on kuvattu organisaatioiden ja asiantuntijoiden näkemykset, mutta jatkossa olisi tärkeää vahvistaa nuorten, opiskelijoiden, aikuisten oppijoiden, vapaaehtoisten ja henkilöstön omaa kokemustietoa.
- Erityisen hyödyllistä olisi kerätä tietoa hankkeiden toimesta ja tasolla. Tämän tulisi sisältää tiedonkeruu mahdollisista osallistumisen aikeista ja esteistä sekä syistä niiden taustalla.
- Mikäli analyysiä haluttaisiin ulottaa myös ei-osallistuneisiin (mahdollisuuksien tunnettuus) ja sen alla niihin ei-osallistuneisiin, joilla olisi ollut mahdollisuus, tarkastelu auttaisi erottamaan, johtuuko vähäinen osallistuminen kiinnostuksen puutteesta, tiedon puutteesta, taloudellisista esteistä, ohjauksen tarpeesta, kielitaidosta, perhetilanteesta, saavutettavuudesta vai muista osallistumisen kynnyksistä.

Suositus 3. Ohjelmiin osallistumisen alueellista koordinaatorakennetta, esimerkiksi satelliittimallia tulisi vahvistaa.

- Analyysin perusteella ei-aktiivisia organisaatioita tai kuntia voidaan kannustaa ja tukea mukaan kansainvälisiin hankkeisiin useilla eri tavoilla. Kansainvälisen toiminnan jalkauttamista ja uusien toimijoiden mukaantuloa voidaan vahvistaa koordinaatorakenteella esim. "satelliittimallilla", jossa kokeneemmat toimijat (kuten nuorisokeskukset tai isot kaupungit) hoitavat hallinnollisen koordinaation ja pienemmät kunnat keskittyvät varsinaiseen toimintaan.
- Aktiiviset toimijat voisivat myös tarjota "vieraspaikkoja" eli kutsua ei-aktiivisia organisaatioita tutustumaan tai osallistumaan hankkeisiin markkinointimielessä. Myös alueelliset verkostot tai tapaamiset voisivat toimia tärkeinä tiedonvälittäjinä ruohonjuuritasolla.

Suositus 4. Rahoitus- ja hakumallien keventämistä tulisi tarkastella erityisesti pienten organisaatioiden näkökulmasta.

- Pienille kunnille ja uusille toimijoille tarvitaan räätälöityä tukea ja "kädestä pitäen" -neuvontaa. Jatkossa tulisi vahvistaa ensikertalaisten mahdollisia osallistumismuotoja (esim. kevyemmät aloitushankkeet), hankkeiden toteuttajien verkottumista ja kansainvälisen toiminnan hyötyjen jalkauttamista ja niistä viestimistä kuntiin. Esimerkiksi nuorisosektorilla yhdistykset ovat merkittäviä toimijoita, mutta niiden toimintojen jakautuminen on alueellisesti epätasaisista, mikä puoltaa kuntien roolin vahvistamista hakijoina.
- Monille pienille toimijoille alueellinen tai temaattinen vertaistuki ja tapaamiset muiden työntekijöiden kanssa ovat tärkeitä, jotta työntekijät uskaltavat lähteä mukaan toimintaan ja voivat ideoida yhteistyötä naapurikuntien kanssa. Luotettavien kansainvälisten kumppanien ja hyvien käytäntöjen avoin jakaminen yhteisillä foorumeilla helpottaisi aloittelijoiden kynnystä merkittävästi.

Suositus 5. Indikaattorimekanismeja tulisi hyödyntää niin seurannan kuin strategisen johtamisen työkaluna.

- Indikaattoreiden avulla voidaan seurata ohjelmien toteumaa, alueellista jakautumista, osallistumisastetta ja näissä tapahtuvia muutoksia.
- Muutoksen mittaaminen tukee Erasmus+- ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien kehittymisen seuranta ohjelmakaudella.
- Ehdotamme, että indikaattoreita, esim. osallistumista seurattaisiin vuositasolla, minkä lisäksi tarkasteltaisiin muutosta suhteessa edelliseen vuoteen (esim. liikennevalot tai muutosnuolet). Näiden kehityskulkujen perusteella voitaisiin suunnata esimerkiksi kansallisia kehittämis- ja tukitoimia.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos

Sinikukka Pyykkönen

sinikukka@owalgroup.com

Owal Group Oy

